

מראי מקומות - יומא

סד.

מדאורייתא, מנין לנו שהטעם משום שבעל מום מרצה על ידי תערובת, שמא הטעם הוא משום ביטול ברוב שבטל אחד בשנים. ותירץ, שרבי אליעזר התיר אפילו כשנתערבו אחד באחד. והעיר המהר"ץ חיות, שלדעת הרמב"ם שספק דאורייתא מותר מן התורה, צריך להיות מותר גם בלא פסוק מיוחד. וביאר, שהרי זה כחתיכה משתי חתיכות, שהתחזק האיסור, שאף הרמב"ם מודה שאסור מן התורה, ולכך צריך פסוק. ובתוספות ישנים (ד"ה הא) האריכו בזה, האם שייך ביטול ברוב בתערובת בענין זה, ומסקנתם ששייך בזה ביטול ברוב, ולכאורה יפרשו את סוגייתנו כהריטב"א שמדובר בתערובת אחד באחד.

ו. ולרב נהי דבעלי חיים אינן נדחין אי בעי האי נקריב אי בעי האי נקריב

הקשה השפת אמת, שיש לומר שטעמו של רב שאינו לוקח את של השם מהזוג השני שהוא משום שלא אמר עליו לה' חטאת, שאין לו להזכיר את השם לבטלה, וגם שקבלה בידם שאין הכהן גדול מזכיר את השם אלא עשר פעמים, ואם כן מטעם זה עצמו, מוטב שיקריב הראשון שאמר עליו לה' חטאת. ועל פי זה כתב לבאר את פסק הרמב"ם כרב לענין ליקח מזוג הראשון, אף שלענין קרבן פסח לא פסק כן, ומשום שיש כאן גם סברא זו. ועיין בהערות הגרי"ש מה שכתב בזה.

ז. רב סבירא ליה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון הקשה הרש"ש, שלכאורה דין זה שמצוה בראשון אינו אלא מדרבנן, ולקחתן כאחת משמע שהוא מדאורייתא, ואם כן לכאורה ראוי יותר להקריב שני שבזוג השני.

ח. ואם היה שני מובחר ממנו יביאנו כתבו התוספות, שיתכן שלא שייכת סברא זו אלא בגבולין או בנעשין בעזרה, אבל בשעיר המשתלח ובשעיר הפנימי הנשרף חוץ לשלש מחנות, אפילו אם היה שני מובחר ממנו, מצוה בראשון. ובתוספות הרא"ש לעיל (סב.) כתב, שלגבי שעיר לא שייך סברא זו של מובחר כמו בקרבן פסח שהוא נאכל. ומשמע שסברת מובחר הוא רק בקרבן העומד לאכילה. והריטב"א שם כתב, דאף אם יש אימורין למזבח שייכת סברא זו, אבל בשעיר המשתלח לעזאזל, לא שייך סברא זו.

א. כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו כתב הריטב"א שאפשר היה להעמיד אפילו אם לא היה חולה בתוך ביתו, אלא שחטו במזיד לבריא שלא כדין, אלא שהעדיפו להעמיד בשעשה בהיתר. ורבי עקיבא איגר הקשה, מדוע לא העמידו בפשטות, כששני השעירים היו אם ובנה, שהרי מה שצריך שיהיו שניהם שוים במראה ובקומה הוא רק לכתחילה, ובשעת הגרלה כל אחד ראוי לשם, אלא שלאחר שנשחט אותו של השם, נעשה השני מחוסר זמן, והניח בקושיא.

ב. הא אמרי במערבא דחיייתו לצוק זו היא שחיטתו

הקשה השפת אמת, שאם כן מדוע צריך לדין מחוסר זמן, הרי אינו ראוי להיות שעיר לעזאזל מדין אותו ואת בנו עצמו, שאסור לשלחו לצוק ביום שנשחט אמו. וכתב, שדוחק לומר שדין זה שדחיייתו לצוק זו היא שחיטתו נלמד מפסוק זה, שאם כן מנין לנו באמת דין זה, שמא הפסוק בא למעט את דינו של רבינא, כגון שהומם וחללו על אחר, והניח בקושיא.

ג. בעלי חיים אינן נדחין

פירש המאירי בקידושין (י.), שהטעם שבעלי חיים אינן נדחין, הוא משום הואיל ועל ידי מום אפשר לו לצאת לחולין, אין הדיחוי דיחוי שלא להיות חוזר ונראה. ובזרע אברהם (סימן כ', אות כ"ח) כתב, שכיון שכל ענין הפסול הוא הפקעת תורת קדושת הקרבן, דהיינו הכשר הקרבה, ולא עצם הקדושה, מכיון שבחיים אין עליו עדיין תורת קדושת קרבן, אין דיחוי שהיה אז מועיל לדחות להבא, כיון שקדם הפסול לחלות קדושת הקרבן. ואף שלא קדם לגוף ההקדש, שהרי נתקדש בחיים, מכל מקום כיון שקדם למה לתורת קרבן שאת זה בא להדחות, אין בזה תורת דיחוי.

ד. מי דמי התם לא איתחזי כלל וכו'

הקשה השפת אמת, שלדעת הסוברים ולדות קדשים במעי אמן הם קדושים, אם כן הוא מתחילה הם ראויים להקרבה אגב אמן, וכשנולדו אסור להקריבן כל שבעה, ואחר כך מותר להקריבן. ותירץ, שמכל מקום מעולם לא היה ראוי להקרבת קרבן בפני עצמו. עוד צידד לחדש, שאין דין מחוסר זמן בולדות קדשים כלל, כיון שהיו ראויים להקרב גם קודם לידתן.

ה. ההוא בהם בעינייהו הוא דלא מירצו הא ע"י תערובת מירצו העיר הריטב"א, שאף שמוכח שהתערובת מותרת